

De jeugdverpleegkundige als schakel in het Centrum voor Jeugd en Gezin

In 2011 heeft iedere gemeente een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG): een herkenbaar inlooppunt in de buurt, waar ouders en jongeren elkaar kunnen ontmoeten om ervaringen uit te wisselen en met vragen over gezondheid, opgroeien en opvoeden terecht kunnen. In het CJG bieden diverse professionals voorlichting, advies, ondersteuning en hulp op maat, al naar gelang de vraag. Daarnaast wordt de zorg aan jeugdigen en/of hun ouders gecoördineerd, zodat de hulp die van uit verschillende instanties wordt geboden, op elkaar wordt afgestemd. In het CJG werken professionals vanuit de jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, bureau jeugdzorg, eerstelijns en andere beroepsgroepen samen om dit te realiseren. De Jeugdgezondheidszorg heeft een centrale rol in het CJG, omdat alle kinderen er komen, de JGZ alle kinderen longitudinaal volgt, gezinnen empowert en signaleert welke kinderen hulp nodig hebben. Deze informatie wordt opgeslagen in het digitale Kinddossier, waarin informatie van alle artsen en verpleegkundigen kan worden gebundeld en gegenereerd tot epidemiologische gegevens voor beleidsadvies.

Jeugdverpleegkundigen¹ zijn een belangrijke schakel binnen het CJG omdat zij:

- alle kinderen zien en minimaal eenmaal een huisbezoek brengen bij alle gezinnen;
- dicht naast cliënten staan;
- laagdrempelig zijn voor cliënten;
- autonoom werken, vanuit een eigen beroepsverantwoordelijkheid;
- een integrale benadering hanteren op gezondheid, ontwikkeling, veiligheid en gedrag;
- brede kennis hebben van opgroeien en opvoeden;
- systeem- en buurtgericht werken;
- werken vanuit een preventieve insteek;
- onuitgesproken zorgvragen herkennen en erkennen;
- sterk zijn in het geven van voorlichting en instructies (de basis van anticiperende preventie!);
- in staat zijn jeugdigen en/of ouders te verbinden met andere CJG professionals;
- in staat zijn de zorg te indiceren en te coördineren.

De jeugdverpleegkundige weegt draagkracht en draaglast en maakt een risicoanalyse en bepaalt met welke kinderen het goed gaat. Deze gezinnen gaan een traject in van gezond en veilig houden door versterking en bevestiging. Kinderen met vragen signalen, problemen of waar zorg over is gaan een zorgpad in van extra aandacht of specifieke begeleiding. De wetenschappelijke commissie van de fractie jeugd van de V&VN komt publiceert binnenkort over zorgpaden.

De jeugdverpleegkundige als schakel tussen ouders onderling

De meeste ouders willen graag contact met andere ouders, van andere ouders horen hoe zij zaken aanpakken en ervaringen uitwisselen. Vooral op transitie momenten in het leven van een kind: geboorte, peutertijd, schoolkind, pubertijd en jong-volwassenheid. De jeugdverpleegkundige

---

¹ Onder jeugdverpleegkundige wordt verstaan sociaal verpleegkundige JGZ of wijkverpleegkundige JGZ.

heeft daartoe een heel scala aan mogelijkheden. Van oudsher organiseert de jeugdverpleegkundige aanstaande oudercursussen, zuigelingen cursussen, peutercursussen en pubercursussen. In het CJG organiseert de jeugdverpleegkundige inloopochtenden, opvoedcafé's en bijeenkomsten rond specifieke thema's. Ook coördineert de jeugdverpleegkundige programma's waarbij ouders elkaar thuis opzoeken en peergroup versterking, bijvoorbeeld Moeders Informeren Moeders, Homestart, etc.

De jeugdverpleegkundige als schakel tussen ouders en CJG

De jeugdverpleegkundige is bij uitstek de professional die, in het kader van de CJG functies voorlichting, advies en licht ambulante hulp en vroegsignalering, als eerste aanspreekpunt voor jeugdige en/of ouders kan fungeren. Verpleegkundigen hebben als beroepsgroep gemeen dat zij dicht naast de cliënt staan, invoelend vermogen hebben en gewend zijn te denken vanuit voorlichting, advies en instructie. Cliënten zijn doorgaans zeer tevreden met de zorg van verpleegkundigen (in het algemeen) omdat zij makkelijk te benaderen zijn en hen de juiste aandacht geven². Het beroep op zich heeft al een vertrouwenwekkend imago. De jeugdverpleegkundige benaderen betekent niet per definitie dat er een probleem moet zijn. Zij³ is makkelijk toegankelijk voor vragen op het gebied van opgroeien en opvoeden, werkt niet op voorhand vanuit een hulpverleningsvraag maar is in staat, als dat nodig is, de vraag achter de vraag te ontrafelen. Door onuitgesproken zorgvragen boven tafel te krijgen kan zij, waar nodig, jeugdige en/of ouders zelf helpen of motiveren tot het accepteren van hulp van anderen. De jeugdverpleegkundige richt zich op vroegsignalering en preventie. Zij wil voorkomen dat er gezondheids- of opvoedproblemen ontstaan of, wanneer deze er al zijn, erger worden, escaleren, of leiden tot invaliditeit. Door haar autonome professionele handelen en haar brede kennis van gezondheid, opvoeding, ontwikkeling en gedrag, is de jeugdverpleegkundige uitstekend in staat om te indiceren wanneer hulp van (één of meerdere) overige CJG disciplines nodig is en ouders te verbinden met de meest geschikte of juiste hulpverlener. Dit maakt haar bij uitstek geschikt als aanspreekpunt binnen het CJG. Bijkomend voordeel is de beschikbaarheid van het digitale kinddossier, waardoor zorgvraag en aanbod makkelijk en snel verwerkt kunnen worden.

De jeugdverpleegkundige als schakel tussen CJG, kinderopvang, school en wijk

De jeugdverpleegkundige heeft een goede werkrelatie met kinderopvang, onderwijs en club en buurthuiswerk. Zij vangt signalen op van peuterspeelzaalleidsters en leerkrachten en ontlast hen van hun zorgen. De jeugdverpleegkundige beoordeelt gezondheidsrisico's van jeugdigen vanuit het gehele systeem. Dat wil zeggen dat zij in haar analyse ook de determinanten binnen het gezin, de school, de buurt en sportactiviteiten meeweegt. Ze stemt vervolgens haar hulpverleningsaanbod af met haar ketenpartners. Zij is daarnaast in staat signalen van meerdere jeugdigen te bundelen, betrokken bestuurders te adviseren aangaande collectieve preventieve maatregelen op school- en wijkniveau en deze te monitoren. Dit maakt haar bij uitstek geschikt als schakel tussen verschillende disciplines en instanties.

---

² "Op één lijn komen. Visie op de rol van verpleegkundigen in de eerstelijns". V&VN, 2010

³ Waar zij staat, kan ook hij gelezen worden.

De jeugdverpleegkundige als schakel met andere hulpverleners

Jeugdverpleegkundigen zijn goed in staat de zorg aan jeugdigen en/of hun ouders te coördineren bij enkelvoudige problematiek. Met de toenemende complexiteit in zorgvragen, waarbij vaak verschillende instanties binnen het gezin interveniëren, is het van belang de zorg in de keten op elkaar af te stemmen. Verpleegkundigen zijn competent in het coördineren van zorg. Hun kracht ligt erin dat zij laagdrempelig en dicht naast de jeugdige en/of ouders staan en als schakel fungeren tussen de verschillende disciplines. Bij multiprobleemgezinnen schaaft ze de zorgcoördinatie op naar jeugdzorg.

De jeugdverpleegkundige als coach

Veranderingen in de samenleving brengen veranderingen met zich mee bij zowel zorgvragers als de vragen die zij inbrengen. Mensen willen goede en kwalitatieve zorg, dicht bij huis. Ze willen gezond blijven (waarbij preventie een belangrijke plaats inneemt) en zelf invloed uitoefenen op hun eigen gezondheid en omstandigheden. Ouders willen dat hun kinderen gezond en veilig opgroeien en horen dat ze het goed doen. In de toenemende behoefte aan zelfredzaamheid en autonomie zullen jeugdigen en/of ouders meer vragen om voorlichting, instructie en coaching op het gebied van gezondheid, opvoeding en veilig gedrag. Daarnaast wordt zorg meer en meer integraal aangeboden, waarbij de scheidslijn tussen 1^e en 2^e lijn disciplines vervaagt.

Jeugdverpleegkundigen nemen in de jeugdketen een belangrijke plaats in en kunnen een coachende rol uitoefenen, waar het gaat om versterking van het zelfmanagement bij jeugdige en/of ouders.

Preventie, voorlichting, instructie en begeleiding zijn bij uitstek verpleegkundige competenties.

Uitdagingen voor de jeugdverpleegkundige

In de ontwikkeling van nieuwe zorgvragers en -zorgvragen, is van belang dat jeugdverpleegkundigen zich **coachende vaardigheden** eigen weten te maken, gericht op het versterken van de zelfredzaamheid, die aansluiten op de intenties en behoeften van de jeugdige en/of ouders. Verpleegkundigen zijn doorgaans oplossingsgericht. Bij coachende vaardigheden is het van belang lineair denken van probleem naar oplossing om te buigen naar het laveren met kansen en mogelijkheden die de cliënt tot zijn beschikking heeft. Met andere woorden, meebewegen met de cliënt zonder het einddoel uit oog te verliezen. Dit vraagt zowel gesprekstechnische- als modelmatige competenties.

Jeugdverpleegkundigen kunnen hun **professionaliteit versterken** door bestaande kennis, in de vorm van evidence- en best practices en effectieve interventies te ontsluiten en toepasbaar te maken voor hun praktijkvoering. In dit kader is het aan te bevelen dat ieder CJG een verpleegkundig specialist telt, onder de jeugdverpleegkundigen, die een brug kan vormen tussen wetenschap en praktijk. Daarnaast is het nodig kennis te genereren en te ontwikkelen, onder meer door reflectieve praktijkvoering. Intercollegiale toetsing en intervisie zijn hierbij belangrijke onderdelen. Versterken van de eigen professionaliteit zal de positie binnen het CJG versterken.

In de tendens van het realiseren van effectieve- en betaalbare zorg, hebben jeugdverpleegkundigen te maken met een toename aan regels, richtlijnen en protocollen en

productieafspraken. Om in het belang van de jeugdige goede hulp te kunnen geven is meer autonomie en verantwoordelijkheid vereist. Dat maakt ook dat een jeugdverpleegkundige af moet kunnen wijken van een protocol of richtlijn en dat de jeugdverpleegkundige dan kan beargumenteren waarom zij andere keuzes maakt. Dit vraagt om versterking van de eigen professionaliteit, waarbij autonoom handelen en zorgvuldig **klinisch en kritisch redeneren** centraal staan.

In de positionering van jeugdverpleegkundigen binnen het CJG speelt de **persoonlijke effectiviteit** eveneens een belangrijke rol. Om autonoom te kunnen handelen in een werkveld, waarin steeds sterker appel wordt gedaan op verantwoording, effectiviteit en efficiëntie, wordt van jeugdverpleegkundigen gevraagd dat zij pro-actief en beargumenteerd stelling kunnen nemen. Om hun persoonlijke- en professionele belangen te kunnen behartigen moeten zij voor hun zaak durven en kunnen gaan staan. Dit vraagt om innerlijke kracht en weten wat je waard bent.

*Fractie Jeugd van V&VN
Februari 2011*